

som jeg skal gøre et Par Bemærkninger til. Det ærede Medlem har Ret i, at det er heldigt at være Medlem baade af en Husmandsforening og en Landboforening. Det er der mangfoldige, der er, og det vil der ogsaa være i Fremtiden. Det, at de paagældende Husmænd derved ophævede sig selv, var for mig ganske sort Tale. Det ærede Medlem talte om Øernes Forhold. Der er det jo saadan, at Husmandsforeningerne faa Overvægten i de Udvalg, her er Tale om. De faa Flertallet og dermed Ledelsen. Men det bliver ikke anderledes, det bliver hverken værre eller bedre derved, der sker ingen Forandring, selv om de ere Medlemmer baade af Husmands- og Landboforeninger.

Saa talte det ærede Medlem om det meget gode, som Husmandsforeningerne udrette. Jeg indrømmer, at de udrette meget godt. Jeg staar ikke i mindste Maade som en Modstander af Husmandsforeningerne, det har jeg aldrig været. Han nævnede bl. a., at de vare virksomme med Hensyn til Udstykningen af større Ejendomme til Husmandsbrug. Ja, det er meget rigtigt, de benytte den Lov, som blev vedtagen i Fjor, og som det ærede Medlem og hans Parti den Gang talte saa nedsættende og ringeagtende om, idet de sagde, at den var ikke det Papir værd, hvorpaa den var skreven. Det er meget forstandigt gjort af Husmændene. (*Poul Christensen*: De gøre det ikke). Trods det, at det ærede Medlem for Sorø (*Poul Christensen*) ikke indrømmer det, har det ærede Medlem for Ringsted dog Ret i, at Husmændene bruge Loven. Det ærede Medlem mente, at det var ikke rart for de Mænd, som Landboforeningerne satte ind i Udvalgene, naar de skulde sidde i Mindretal. Den Tale forstaar jeg paa ingen mulig Maade. Jeg skal nævne et Eksempel. Vi have for Tiden i Jylland den Ordning, at af Foreningen af jyske Landboforeningers Husmandsudvalg vælger Husmandsforeningen de to og Landboforeningen de tre Medlemmer. Men det er nu saadan, at det ene af de Medlemmer, som Landboforeningen har valgt, sidder i Bestyrelsen for de samvirkende jyske Husmandsforeninger. Altsaa, i Virkeligheden er Forholdet det i Jylland, at de tre Medlemmer af Foreningen af jyske Landboforeningers Husmandsudvalg ere Medlemmer af de samvirkende jyske Husmandsforeninger. Skønt altsaa Husmandsforeningen sidder med et Flertal, har jeg ikke mærket fjerneste Ulempe deraf, og det kan der heller slet ikke komme, naar man vil Sagen for Sagens

Skyld, men en anden Sag er det, at der, dersom det kun er Agitation, man vil, kan komme nogle Ulemper deraf. Men dersom det er Sagens Fremme, man vil, har det ikke det mindste at betyde. Jeg lægger ikke fjerneste Vægt paa, om det er Landboforeningerne, der have Flertal i disse Udvalg, eller det er Husmandsforeningerne. De ere Husmænd allesammen, og det er Sagen, det kommer an paa, ikke Agitationen, men det kan det ærede Medlem for Ringsted maaske ikke forstaa.

Jeg har en Følelse af, at det maaske kunde være paa sin Plads ved denne Lejlighed at fremsætte en lille historisk Redegørelse for Udviklingen af hele denne Sag. Man taler saa meget om Husmandssagen og Husmandsspørgsmaalet, men der er maaske ikke saa forfærdelig mange, der kende andet til det end som et Slagord eller som noget, der kan drives Agitation paa. For ikke at blive for vidtløftig og ikke spænde for vidt skal jeg holde mig til de Forhold, jeg kender bedst, nemlig Sagens Udvikling, som den er foregaaetovre i Jylland, og den er jo ikke saa meget forskellig fra Udviklingen de andre Steder. Det ligger langt tilbage, at man begyndte med Præmiering af Husmandslodder, men først i 1873 ved Vedtagelsen af Finansloven for 1872—73 bevilgede Staten 10,000 Kr. til Præmiering. De fordeltes af Ministeriet blandt de Landboforeninger, der have givet sig af med denne Sag, og disse Landboforeninger indberettede direkte til Ministeriet om Anvendelsen. Efter, saavidt jeg kan skønne, 1888 anvendtes noget af Bevillingen af enkelte Landboforeninger til Rejseunderstøttelser, men saaledes, at Husmændene rejste enkeltvis og ofte planløst, hvorved de ofte fik for lidt Udbytte af Rejsen. I 1892 tager Foreningen af jyske Landboforeninger Arbejdet op. Det var nemlig den kendte og meget afholdte Mand, Sædegaardsejer Hansen, Marsvinslund, der var meget virksom i saa Henseende. Det førte til, at der nedsattes et særligt Husmandsudvalg. I Forvejen havde nævnte Hansen, Marsvinslund, og Ulrich — saa vidt jeg skønner den samme, som nu er Redaktør af Husmandsbladet herovre — prøvet at foranstalte private Fællesrejser. Men 1893 har Fællesforeningen, Foreningen af jyske Landboforeninger, ordnet fælles Husmandsrejser, det første Aar 6 Hold med ialt 142 Deltagere. Saaledes fortsættes der i de følgende Aar. I Almindelighed afsluttes disse Rejser med afsluttende Møder paa Husmandsskoler, Landbrugsskoler eller Højskoler, undertiden